

Lokaal Sociaal Mook en Middelaar

LIJST 2

Vertrouwd en dichtbij

Verkiezingsprogramma
Raadsperiode 2022-2026

V.l.n.r.: Lee Tonnaer, Theo van Brunshot, Joke Tonnaer, Nico van Kessel, Jacqueline Konings, Frank Dillerop, Marija Ginsel, Roul Zillessen, Ton Broekmans, Els Dillerop, Karin Peters, Gonda van der Zwaag, Gerie van der Land-Zijderveld, Everhard Scheltinga, Piet Heisen. Toegevoegd: Marjolein Pieks, Katja Heeren, Ignas Jansen, Corina Pelgrim.

Inhoudsopgave

0 - Verkiezingsprogramma PvdA Lokaal Sociaal 2022-2026	4
1 - Sociaal domein, gemeenschap en zorg.....	6
2 - Onderwijs, sport en jeugd	8
3 - Prettig wonen	9
4 - Werken, inkomen, lokale economie	10
5 - Verkeer, milieu, duurzaamheid	12
6 - Toerisme en recreatie.....	14
7 - Gezonde financiën, redelijke belastingen.....	15
8 - Genieten van kunst, cultuur en monumenten	16
9 - Bestuur, openbare orde en veiligheid	17
10 Kandidatenlijst PvdA Lokaal Sociaal Mook en Middelaar	19
Bijlagen bij Verkiezingsprogramma PvdA Lokaal Sociaal	20
B-1 Belangrijke thema's voor de dorpsraad Middelaar en Plasmolen	20
B-2 Burgerparticipatie en onze gemeente.....	20
B-3 Deel kapitaal en help jongeren aan woonruimte in onze gemeente	22
B-4 Energiecafé Mook en Middelaar: duurzaam door verbinding.....	24
B-5 Kunst in de gemeente Mook en Middelaar	25
B-6 Spoorzone: uniek natuurgebied in Molenhoek	26

Vertrouwd en dichtbij

Half maart 2022 zijn de verkiezingen voor een nieuwe gemeenteraad voor de gemeente Mook en Middelaar. Een nieuwe raadsperiode vraagt een nieuw verkiezingsprogramma.

PvdA Lokaal Sociaal

Al sinds 1978 is de PvdA vertegenwoordigd in de gemeenteraad van Mook en Middelaar. De laatste jaren is ons programma steeds meer op lokale thema's gericht. We zijn immers een lokale, sociale partij en dat stralen we uit met de aanvulling **Lokaal Sociaal** op onze partijnaam PvdA. Onder leiding van *Lee Tonnaer* is de PvdA Lokaal Sociaal sterk gegroeid. Zat Lee in 2010 in zijn eentje namens onze partij in de raad, in 2014 werd het aantal zetels uitgebreid naar twee en in 2018 haalde de PvdA zelfs drie zetels. Naast Lee kwamen *Ton Broekmans* en *Frank Dillerop* in de gemeenteraad. *Karin Peters* werd weer onze wethouder.

De PvdA-fractie in onze gemeente was als enige van alle gemeenten in Nederland gegroeid. Een bewijs dat de PvdA veel vertrouwen krijgt van de inwoners van Mook en Middelaar. In september 2021 is Lee teruggetreden als raadslid en heeft Ton Broekmans het stokje van fractievoorzitter overgenomen. *Everhard Scheltinga* nam de plek van Lee in. Voor de komende verkiezingen staan Frank, Everhard en Ton weer op de lijst, nu met Ton als lijsttrekker. Naast deze kandidaten is onze kieslijst rijkelijk voorzien van inwoners uit de verschillende kernen, met uiteenlopende achtergronden. Allemaal hebben ze gemeen dat ze met hart en ziel betrokken zijn bij het reilen en zeilen in onze gemeente. De gemeente, dat zijn we allemaal. Als het er echt op aankomt, als er echt keuzes gemaakt moeten worden dan gebruiken wij ons kompas, een kompas dat gematigd links is, gebaseerd op uitgangspunten van de sociaaldemocratie en vertaald naar de lokale situatie hier in onze dorpskernen en wijken.

Voor en met de inwoners

PvdA Lokaal Sociaal gaat ook de komende vier jaar vol vertrouwen aan de slag om de idealen van de sociaaldemocratie in de praktijk te brengen voor alle inwoners. Wij willen in de raad de stem van alle inwoners laten horen, ook van degenen die zich niet luid roeren. Met name voor sociaal zwakkeren of mensen die het minder hebben, komen we op. Meer samen, meer wij en minder ik.

Wij zijn voor open communicatie met en naar de inwoners, luisteren naar hen en benutten hun kennis en talenten om goede ideeën op te doen en hen te betrekken bij wat er binnen de politiek leeft.

Met de regio

Uitgangspunt voor PvdA Lokaal Sociaal is dat Mook en Middelaar een zelfstandige Limburgse gemeente is met oriëntatie op en verbinding met onze buurgemeenten. We zijn als gemeente te klein om zelf alle kennis in huis te hebben. We moeten regionaal denken én samenwerken. Laten we daarnaast ook de voordelen van een kleine gemeente behouden: korte lijnen, gemakkelijk aanspreekbaar en kennis van iedere steeg en steg.

Constructief samenwerken binnen B&W en in de raad

We zijn bereid om weer met andere partijen een coalitie te vormen en aan het dagelijks bestuur deel te nemen. We nemen die verantwoordelijkheid graag, geïnspireerd door onze idealen en dit partijprogramma. In de afgelopen raadsperiode heeft **PvdA Lokaal Sociaal** constructief samengewerkt met andere partijen. Dat blijven we ook in de toekomst doen. Samen zoeken we naar oplossingen/antwoorden op de thema's en onderwerpen die op de agenda staan.

Fatsoenlijk debat

Het politieke debat in de gemeenteraad en daarbuiten mag naar onze mening nooit persoonlijk worden. Dat zou ook in het dagelijks leven zo moeten zijn. Dus Facebook en Twitter als medium misbruiken onder het mom van 'je moet toch alles kunnen zeggen', kan voor ons niet. Debatteren, ook in de media en het dagelijks leven, gebeurt met open vizier en zonder intimidaties of scheldpartijen.

De komende raadsperiode

Regelmatig hebben we u via folders, advertenties en sociale media de afgelopen jaren op de hoogte gehouden. We zijn als partij zichtbaar, ook buiten verkiezingstijd. De vele vragen die we van inwoners krijgen laten zien dat we goed benaderbaar zijn. Als fractie voerden we afgelopen jaren veel gesprekken met inwoners en actiegroepen. Vier jaar lang waren we er voor de inwoners met hun zorgen, vragen en opmerkingen. Dat blijven we ook de komende vier jaar doen.

Van **PvdA Lokaal Sociaal** kunt u verwachten dat wij ons inzetten voor open en transparante politiek. We zijn een partij die luistert en waarbij het draait om inhoud, om de inwoners, verenigingen en bedrijven. We gaan in 2022 ook na de gemeenteraadsverkiezingen met uw stem en steun daarmee verder.

Dat betekent onder meer: minder vergaderen en meer de kernen, wijken en straten in. We gaan op bezoek bij bewoners met initiatieven, bedrijven en maatschappelijke instellingen. De PvdA laat zich daarbij niet leiden door de waan van de dag. Elk initiatief heeft zijn eigen verhaal en kijkt op de samenleving. Wij vinden dat de gemeente bij nieuwe initiatieven een positieve rol moet spelen en geen sta-in-de-weg zijn. Als je buiten vaste en bekende kaders denkt kan er vaak zoveel meer. We steken veel energie in het vertellen waar we mee bezig zijn en blijven goed uitleggen welke inbreng we hebben in de raad en hoe besluiten daar tot stand komen. Onze keuzes lichten we toe. Kom, beste kiezer, met uw vragen, suggesties, opmerkingen en bedenkingen. Wees welkom in vergaderingen of nodig ons uit voor een werkbezoek, huisbezoek of een schouw op locatie. Wij komen graag naar u toe of u bent welkom bij Ton, Bovensteweg 41 in Mook.

Het verkiezingsprogramma

Dit verkiezingsprogramma is geschreven vanuit mogelijkheden, optimisme, idealisme, maar ook realisme. Wij doen voorstellen voor projecten en maatregelen waarvan wij vinden en denken dat ze haalbaar zijn. En we willen ruimte bieden voor nieuwe initiatieven en ontwikkelingen.

Leden van **PvdA Lokaal Sociaal** dachten mee over de invulling van dit programma. En er zijn suggesties en ideeën van andere inwoners opgenomen. Bovendien hebben wij een aantal personen gevraagd om hun visie te geven op enkele actuele thema's die ons in de komende raadsperiode zullen bezighouden. Deze bijdragen hebben wij toegevoegd achter dit verkiezingsprogramma en beschouwen we als een toets van ons programma. In dit programma werken we negen thema's uit, met actiepunten.

Beste kiezer, beschouw dit programma als een oprechte intentie. Zoek niet alleen naar wat er voor jezelf in het vat zit, maar kijk ook naar wat goed is voor anderen en hoe we onze mooie gemeente voor haar inwoners nog mooier, leefbaarder en duurzamer kunnen maken. Wij hopen dat u mede op basis van dit programma uw vertrouwen geeft aan **PvdA Lokaal Sociaal** en half maart op ons stemt.

Namens bestuur, raadsfractie en leden van de lokale PvdA,

*Ton Broekmans, lijsttrekker Lijst 2 **PvdA Lokaal Sociaal***

*Ton Broekmans is sinds september 2021 de opvolger van Lee Tonnaer als fractieleider van de PvdA. Hij is geboren en getogen in Mook en al 63 jaar inwoner van onze mooie gemeente. Hij is goed op de hoogte van wat er hier loos is. In de wijken, buurten, kerkdorpen, het verenigingsleven, overal kent hij de situatie en de mensen. Dat helpt hem om, samen met het sociaaldemocratisch kompas, mede richting te geven aan de toekomst van onze gemeente. Daarin probeert hij absoluut een verbindingsman, een bruggenbouwer te zijn. In navolging van Lee gaat hij erop uit om situaties in de gemeente zelf in ogenschouw te nemen en/of zich te laten informeren door een belangengroep, actiegroep, bedrijf, wijk- of buurtvereniging. Iedereen met vragen/opmerkingen is welkom bij hem om samen te spreken/te overleggen en samen naar antwoorden /oplossingen te zoeken.
Bovensteweg 41, Mook. Tel: 06-29081344. ton.broekmans@pvda.mookenmiddelaar.nl*

1 - Sociaal domein, gemeenschap en zorg

Wat een geluk

Mook en Middelaar is de mooiste en beste gemeente van Limburg, zoals te lezen was in De Limburger van eind 2021. Dat weet ook u al lang. Lokaal Sociaal zet zich in om die positie te behouden en te verbeteren.

Dat doen we samen met vele anderen, zoals met de vele vrijwilligers die zich op uiteenlopende manieren inzetten voor leefbaarheid in brede zin. Net als allerlei organisaties die het welbevinden van inwoners bevorderen. Uiteenlopend van de KBO tot Sjors Sportief, Eettafels in Middelaar en Mook of de buurtsoep in Molenhoek. Of de Stichting Leergeld, Vluchtelingenwerk, Algemene Hulpdienst, AED, de Duofiets, het jongerenwerk en nog vele andere.

Samen vormen ze een belangrijk sociaal netwerk dat we graag in stand houden: Lokaal sociaal!

Zorgen voor elkaar

De Covid-19-pandemie leert ons dat gezondheid, zowel fysiek als mentaal, erg belangrijk is. De gemeente ondersteunt een aantal zorgtaken, zowel voor jongeren als voor ouderen, daar waar de 'eigen kracht' beperkt is. De ambtenaren van het Sociaal domein verrichten uitstekend werk met maatwerk voor wie een beroep doet op zorg. Door goed te luisteren bij zogenoemde keukentafelgesprekken, organiseren zij zorg op maat. Zorgvragers en hun sociaal netwerk krijgen binnen mogelijkheden en redelijke grenzen ook een eigen rol en verantwoordelijkheid.

PvdA Lokaal Sociaal streeft er naar het niveau van dienstverlening en zorg minstens op het huidige niveau te handhaven.

Alle inwoners mogen rekenen op ondersteuning tot minimaal het basisniveau, waarbij kinderen krijgen wat eigenlijk gewoon en normaal is; iedereen zichzelf een uitstapje kan permitteren; iedereen waar nodig een beroep kan doen op de voedselbank, enzovoort. We willen de tweedeling binnen onze gemeente zo veel als mogelijk beperken en mensen die in relatieve armoede leven optimaal ondersteunen.

Ondersteunen zelfredzaamheid

Het zorgen voor elkaar slaagt alleen als de zelfredzaamheid ondersteund wordt. De complexe participatiesamenleving vraagt veel van haar inwoners; het lijkt een steeds onoverzichtelijker oerwoud van regels en regelingen. PvdA Lokaal Sociaal wil de zelfredzaamheid van inwoners bevorderen, door politiek en ambtelijke dienstverlening te laten communiceren in heldere taal. Door bewust te zijn van en rekening te houden met laaggeletterden. Iedereen moet zijn weg in de samenleving (zelf) kunnen vinden.

We willen graag zien dat ambtenaren 'warme' contacten met burgers koesteren. En dat de 'geest van de regelgeving' leidend is in plaats van de letter ervan; ambtenaren hebben de professionele vrijheid en verantwoordelijkheid om samen met burgers hun doelen te bereiken.

Waar maakt PvdA Lokaal Sociaal zich specifiek sterk voor?

1 Ondersteunen en behoud zelfredzaamheid

- a *Voor ouderen en mensen met een beperking waar het gaat om zaken als zelfstandig wonen, woningaanpassingen met domotica, woningbouw, openbaar vervoer, vrijwilligerswerk, winkelvoorzieningen, zorg, veiligheid, sport en beweging.*
- b *Voor jeugd en jongeren willen we een veilige omgeving waarin zij zich mogen ontwikkelen tot verstandige en zelfstandige burgers. Hiervoor zetten we in op ondersteuning van jonge ouders (Preventie en vroegsignalering is beter voor het kind en brengt minder kosten met zich mee). Voor de jeugd stimuleren we de samenwerking tussen scholen, (jeugd)verenigingen, gemeente en hulpverleners. En we maken ons sterk voor het wegwerken of in ieder geval beperken van de wachtlijsten.*
- c *De gemeente Mook en Middelaar kent veel mantelzorgers; deze mantelzorgers verdienen onze waardering en ondersteuning om ook hun eigen leven te blijven leiden.*
- d *Vergelijkbare waardering en steun geldt voor de vele vrijwilligers en verenigingen.*
- e *De gemeente neemt het voortouw bij het ondersteunen van mensen met een beperking, ondersteunt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, voelt zich verantwoordelijk voor het welzijn van Wsw'ers en bijstandsgerechtigden.*
- f *Statushouders mogen zich snel thuis voelen en integreren in onze samenleving. Waar nodig ondersteunen we dat.*
- g *Financiële problemen willen we vroegtijdig signaleren ter voorkoming van oplopende schulden en daaruit voortkomende andere problemen.*

2 De toegang tot zorg laagdrempelig maken en houden

- a *Voor alles willen we een gezonde leefstijl stimuleren (gezonde voeding, matig alcoholgebruik, voorkomen van verslavingsproblematiek). Want voorkomen is beter dan genezen.*
- b *Zorg begint in de eigen woonomgeving. We willen de komst van 'steungezinnen' bevorderen. Kinderen structuur bieden bij een gezin in de buurt als die structuur in het eigen gezin nog opgebouwd moet worden. (Buurtgezinnen.nl).*
- c *In elke probleemsituatie (individueel, in een gezin of in een wijk) is er een integrale, gerichte aanpak gewenst om te voorkomen dat een veelheid aan hulpverleners de deur platloopt.*
- d *Geen belemmeringen in de openbare ruimte. Trottoirs en voetpaden horen vrij te zijn van obstakels zoals geparkeerde auto's. Gedragsverandering van inwoners en toezien op handhaving dragen daaraan bij.*

2 - Onderwijs, sport en jeugd

Onderwijs en ontwikkelen

In onze gemeente willen we bereiken dat alle kinderen zich in vrijheid optimaal ontwikkelen. We zijn blij dat er goedlopende voorschoolse voorzieningen zijn, elke kern een basisschool heeft en dat we het voortgezet onderwijs bij het Kandinsky College vinden. Daar volgen leerlingen uit de wijde omgeving onderwijs. Door allerlei activiteiten van Kandinsky is deze school ook ingebed in onze samenleving.

Sport en bewegen

De coronapandemie heeft velen van onze inwoners aangezet om wat vaker 'een ommetje' te maken al dan niet met anderen. Mensen komen elkaar buiten tegen, groeten elkaar of maken een praatje. Dit draagt bij aan leefbaarheid, ondanks de vele narigheden van corona. Binnen onze gemeente hebben we ook een keur aan sportverenigingen en -clubs. Die dragen op velerlei wijze bij aan de ontwikkeling van gemeenschapszin, teamgeest en fair play. Sport en bewegen leveren een belangrijke bijdrage aan een gezond en sociaal leven en bevorderen samenhang in onze gemeenschap. We zien het belang van sport en bewegen in en vinden dat iedereen de mogelijkheid moet hebben om deel te nemen. Als PvdA Lokaal Sociaal willen we dit gezonde beweegklimaat behouden en clubs en verenigingen ondersteunen waar nodig.

Jeugd en spelen

Jongere kinderen moeten de gelegenheid hebben zich te vermaken in speeltuinen en daarbij het spel van samenspelen te ontwikkelen.

Het is van alle tijden dat jeugd af en toe de grenzen en elkaar opzoekt. Dat schuurt soms, maar door de inzet van jongerenwerkers blijven we in gesprek. Om te horen waarin we ze kunnen ondersteunen en ook zo nodig wat bij te sturen.

De jeugd verdient een volwaardige plaats in onze samenleving.

Waar maakt PvdA Lokaal Sociaal zich specifiek sterk voor?

1 Sporten en bewegen is voor iedereen

- a *De sociale functie van sportverenigingen willen we versterken door verbindingen te leggen met scholen, buitenschoolse opvang, welzijn, jeugdzorg en gemeenschapshuizen. Initiatieven voor jeugdwerk en kindervakantiewerk worden van harte ondersteund en gefaciliteerd. In dat kader stimuleren we multifunctioneel gebruik van sportparken en accommodaties, ook overdag, ten behoeve van onderwijs en voor activiteiten in het kader van begeleiding van inwoners.*
- b *Via het minimabeleid kan de gemeente gezinnen ondersteunen met een bijdrage aan een sportvereniging. Stichting Leergeld De Stuwwal is sinds 2017 actief op het gebied van ondersteuning van gezinnen die het niet zo breed hebben. Om kinderen mee te laten doen met hun leeftijdgenootjes geeft Stichting Leergeld daadwerkelijk hulp. We willen dit continueren.*

2 Sport- en bewegingsfaciliteiten zijn ook beschikbaar

- a *In de gemeente is een aantal beweegroutes gerealiseerd. Mensen van alle leeftijden maken hier gebruik van. Dat gezonde initiatief vraagt om een vervolg op andere plekken in de gemeente. Denk aan beweegtuinten bij De Mookerhof, Maaskade of sportpark De Maasvallei. We vinden dit prima locaties waar inwoners kunnen bewegen en elkaar kunnen ontmoeten wat de levendigheid bevordert.*
- b *Elke kern zou ook over een goede (binnen)faciliteit voor sport moeten beschikken voor school en verenigingen.*

3 - Prettig wonen

Het is prettig wonen in onze gemeente; veel groen en open ruimte, natuur in overvloed, op relatief korte afstand van allerlei voorzieningen. Maar ook in onze gemeente ervaren we druk op de woningmarkt. PvdA Lokaal Sociaal wil het wonen-op-maat voor iedereen mogelijk maken.

Voor jongeren willen we dat zij binnen de gemeente de keuze hebben om zelfstandig te wonen, op maat van hun wens en financiële mogelijkheden.

Voor ouderen willen we meer mogelijkheden scheppen door soepele regelgeving met betrekking tot aanpassing van de woning, woningdeling of meergeneratiewoningen. Een andere optie is verhuizen naar een meer passende woning. Door het realiseren van meer seniorenhuisvesting (woongroepen, hofjes met een gemeenschappelijke binnen- en/of buitenruimte, coöperaties, enzovoorts) dragen senioren bij aan de doorstroming op de woningmarkt. Hun woningen komen voor de middengroep beschikbaar.

We denken daarmee het wonen in de gemeente voor alle doelgroepen aantrekkelijk te houden.

Bij nieuwbouw van appartementen, starterswoningen of eventueel tiny houses zorgen we ervoor dat er voor iedereen plek is.

Onze woonomgeving kent nu veel openbaar groen. Dat willen we behouden; het draagt bij aan het prettig wonen. We willen ‘verstening’ tegengaan, ook in tuinen. We zetten ons in om de omgeving ‘groen’ te houden, waarbij we onconventionele oplossingen niet schuwen!

Molenhoek-Zuid is het eerstkomende grote woningbouwproject. Daar worden, zoals de plannen nu luiden, woningen gerealiseerd voor alle doelgroepen en alle portemonnees. Wij maken ons sterk voor zo duurzaam mogelijke, bij voorkeur energieneutrale bouw. Het Energiecafé zien we daarbij als deskundige partner. We kiezen voor bouwen met behoud van aanwezige natuurelementen, waarbij we in de hoogte bouwen als mogelijkheid zien.

Waar maakt PvdA Lokaal Sociaal zich specifiek sterk voor?

1 Prettig wonen voor alle doelgroepen

- a *Bouwen naar behoefte voor alle leeftijds- en inkomensgroepen.*
- b *Speciale aandacht voor starters en eenpersoonshuishoudens, meergeneratiewoningen en splitsing van woningen.*
- c *Behoud van het aanbod van sociale huurwoningen, in nauwe samenwerking met Destion.*
- d *Het faciliteren van levensloopbestendig maken van woningen.*
- e *Voorrang bij toedeling sociale woningen geven aan eigen inwoners of mensen met binding met onze gemeente.*
- f *Ruimte geven aan vernieuwende bouwconcepten (bijv. hofjes, hoogbouw, houtbouw).*
- g *Duurzaam bouwen stimuleren, zodat (nieuw)bouw een substantiële bijdrage levert aan de klimaatdoelstelling van onze gemeente.*
- h *Leegstand en verkrotting tegengaan.*

2 Betrekken van de bewoners bij plannen

- a *Burgers worden nadrukkelijk uitgenodigd en betrokken bij de ontwikkeling van structuur- en omgevingsvisies door brainstormbijeenkomsten voorafgaand aan ambtelijke stukken.*
- b *Bij invoering van de Omgevingswet vanaf het begin de burgerparticipatie uitwerken en realiseren.*

4 - Werken, inkomen, lokale economie

Werken en erbij horen

‘Werk, werk, werk’ is niet voor niets één van de meest bekende slogans van de sociaaldemocratie. Werk is belangrijk; het biedt de mogelijkheid je persoonlijke kwaliteiten te ontplooiën, laat je meedoen in de samenleving en zorgt voor je inkomen. Dat is voor iedereen belangrijk en zeker binnen de inclusieve samenleving. Daarom ondersteunen we mensen in het zichzelf ontplooiën; jong en oud; hoog- en laagopgeleid en vanuit ieders mogelijkheid. Ook mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. We werken hierbij samen met het Werkbedrijf (Nijmegen), Intos (Genep) en andere organisaties.

Inkomen

De inkomensverschillen zijn ook in onze gemeente groot. Het is niet voor iedereen even makkelijk om voldoende inkomen te verwerven. Voor een groep inwoners is de samenleving te ingewikkeld geworden. Een kleine groep met een te smalle beurs moet geholpen worden. Ze lopen een verhoogd risico in de schulden te raken. Dat willen we als **PvdA Lokaal Sociaal** voorkomen, onder andere door voor deze specifieke groep de gemeentelijke heffingen kwijt te schelden. Regels zijn vaak ingewikkeld en onbegrijpelijk; eenvoud voorkomt dit.

Stimuleren lokale economie

Onze gemeente kent veel bedrijvigheid (zzp'ers, lokale ondernemers, middelgrote en grote bedrijven), binnen een veelheid aan bedrijfstakken en sectoren. Al die ondernemingen dragen in belangrijke mate mee aan de werkgelegenheid.

De gemeente heeft een belangrijke rol bij het stimuleren van de lokale economie, zeker ook gezien de invloed van de coronapandemie.

Waar maakt **PvdA Lokaal Sociaal** zich specifiek sterk voor?

1 De gemeente geeft het goede voorbeeld:

- a Door stageplekken en werkervaringsplaatsen aan te bieden binnen de eigen organisatie
- b Door 6% te reserveren voor langdurig werklozen en arbeidsgehandicapten.
- c Door de samenwerkingspartners (Werkbedrijf, Intos, e.d.) te monitoren op behaalde resultaten van kwetsbaren op de arbeidsmarkt.
- d Door het ondersteunen van inwoners (uitkeringsgerechtigd of met een afstand tot de arbeidsmarkt) bij het vinden van betaald werk (scholing, (betaalde) stage- en werkervaring aanbieden ook bij verenigingen, in groen-, schoonmaak - en onderhoudswerkzaamheden).

2 De gemeente geeft het goede voorbeeld:

- a Om de lokale economie te stimuleren nodigt de gemeente lokale ondernemers uit om hun diensten bij opdrachten aan te bieden.
- b Geeft ze ruimte aan bedrijven die geen overlast geven aan de omgeving.
- c Voert zij een actief beleid om leegstand van bedrijfsgebouwen en van kantoor- en winkelpanden tegen te gaan.
- d Maakt zij de keuze voor revitalisering van bestaande bedrijventerreinen en bedrijfsgebouwen en dat te verkiezen boven nieuwbouw of uitbreiding.
- e Bekijkt ze samen met ondernemers hoe gevolgen van de coronapandemie beperkt kunnen worden.

3 *Het beperken van armoede in de gemeente door:*

- a Het financieel ondersteunen van inwoners die minder dan 110% van het sociaal minimum als inkomen hebben.*
- b Dreigende schuldenproblemen actief opsporen en vroeg ingrijpen.*
- c Passende schuldhulpverlening aanbieden om mensen te ondersteunen om zelf uit de misère te komen.*
- d Meer aandacht hebben voor eenoudergezinnen en hun kinderen.*
- e Effectief inzetten van gelden voor armoedebestrijding extern beschikbaar gesteld.*

5 - Verkeer, milieu, duurzaamheid

De aandacht voor onze inwoners gaat hand in hand met aandacht voor de leefomgeving, natuur, milieu en duurzaamheid. Zorg voor de natuur, minder afval, alternatieve vormen van energieopwekking, energiebesparing, enzovoorts zijn uitingen daarvan. Duurzaam leven dient voor alle inwoners betaalbaar te zijn.

We willen bewoners belonen en stimuleren voor het behoud van onze leefomgeving. De gemeente heeft hierin een voorbeeldfunctie.

Mobiliteit en verkeer

De gemeente is op veel manieren bereikbaar. De ingebruikname van het snelfietspad en de fietsbrug over de Maas hebben dit vergroot. Een mooi succes. Voor een 'vrijliggende' fietsroute richting Groesbeek is een prachtig alternatief: de weg langs het Jachtslot. De weg is eigendom van Natuurmonumenten, maar zij zijn bereid aan ontsluiting voor fietsers mee te werken.

Ook de treinen van de Maaslijn zijn goed gevuld. We zijn ingenomen met plannen voor elektrificatie, die uiterlijk 2024 realiteit is.

De automobiliteit kent een aantal knelpunten. Om er een paar te noemen:

- De provincie ziet station Mook-Molenhoek als een mobiliteitsknooppunt en wil de bereikbaarheid ervan vergroten. Het kruispunt Heumensebaan/Lindelaan en het spoorbruggetje naar Groesbeek zouden dan aanpassing behoeven. Maar aanpassing daar gaat ten koste van natuur. We willen hierin een weloverwogen standpunt innemen en wachten op het nog te verschijnen rapport. Het verplaatsen van de druk van het verkeer naar een andere locatie lost in onze ogen niets op.
- De Rijksweg tussen Plasmolen en Mook wordt aangepakt door de provincie in 2022, inclusief de upgrading van de Rijksweg in Plasmolen en het terugbrengen van de snelheid aldaar naar 50 km. Dat vergroot de veiligheid en heeft een positief effect op de natuur.
- Op de Pastoorsdijk, Witteweg, Cuijksesteeg, Ringbaan/Heumensebaan, Groesbeekseweg/Bisselt achten we aanpassingen noodzakelijk. Door het wegbeeld optisch aan te passen met belijning, meer groen, straatmeubilair, enz., lijkt de weg smaller. We kunnen zo met beperkte middelen op een natuurlijke manier bereiken dat er minder hard gereden wordt. De Cuijksesteeg van Rijksweg tot aan kanaal is een beoogd 30 km-gebied.

Milieu en duurzaamheid

Er is een toenemende aandacht voor milieu en klimaat in combinatie met economie. Er moet mondiaal veel veranderen, maar de verandering begint lokaal. Het vraagt om anders denken en handelen. In onze gemeente willen we sneller duurzamer worden om een 100% circulaire economie te realiseren, zodat we onze leefwereld schoon en gezond houden, voor ons en voor ons nageslacht. Iedereen wordt er dan beter van. Initiatieven om het proces te versnellen dienen met name voor mensen met een bescheiden beurs toegankelijk te worden. De gemeente is aanjager om samen met de bewoners zichtbare duurzame projecten te realiseren: projecten die het groen in de wijken versterken, de luchtkwaliteit verbeteren, lawaai tegengaan en door de bewoners geadopteerd worden.

De afgelopen jaren zijn er op het gebied van duurzame-energieopwekking forse vorderingen gemaakt. Een aantal mooie voorbeelden:

- Bij veel particuliere woningen zijn energiebesparende maatregelen genomen, zijn voorzien van zonnepanelen of op andere wijze verduurzaamd, daarbij ondersteund door het Energiecafé Mook en Middelaar.
- De realisatie van de Coöperatie 'Stroom van hier', die erin geslaagd is een eerste groot zonnepanelenproject met overheidssubsidie te realiseren.
- Destion die op huurhuizen op grote schaal zonnepanelen heeft gelegd en geïnvesteerd heeft in energiebesparende maatregelen.
- En niet in de laatste plaats is een belangrijke stap in de goede richting gezet door de gemeente door aan te sluiten bij de grootschalige energieopwekking in Wells Meer bij Bergen.

In onze gemeente werd in 2020 een kleine 15 procent van de gebruikte elektriciteit duurzaam opgewekt; er zijn dus nog flinke stappen te zetten naar een energieneutrale gemeente in 2050.

PvdA Lokaal Sociaal ziet aanpassing van de bouwverordening als een noodzakelijke stap om energieneutraal wonen te versnellen.

Slimmer scheiden van huishoudelijk afval

Een mooie manier om zorgvuldig met het milieu om te gaan is het scheiden van afval. Bruikbaar afval kan hergebruikt worden. We zien dat papier, gft en plastic steeds beter gescheiden worden. Alleen de hoeveelheid restafval moet verminderen. Voorlichting helpt, bijvoorbeeld door de inzet van afvalcoaches. Inwoners krijgen zelf de keuze tussen omgekeerd inzamelen of het gebruik van de grijze container met betaling per lediging. Recyclen kunnen we bevorderen door een container voor nog bruikbare spullen op de Milieustraat.

Het afvalophaalsysteem dient ingericht te worden op een zo effectief mogelijke wijze van inzamelen, waarbij hergebruik van grondstoffen centraal staat.

Waar maakt PvdA Lokaal Sociaal zich specifiek sterk voor?

1 Veilig en bereikbaar

- a *We waken voor een 'waterbedeffect', waarbij een verkeersoplossing op de ene plek een verkeersprobleem elders veroorzaakt.*
- b *We maken ons sterk voor een aantal hierboven genoemde wegaanpassingen.*

2 Schone en groene leefomgeving

- a *We willen burgers een actieve rol geven bij het vergroenen van de leefomgeving, door adoptie van straten door burgers (wijkhelden) en (buurt)verenigingen. Op weg naar een schone leefomgeving zonder zwerfvuil.*
- b *We beheren de openbare ruimte op natuurlijke en ecologisch verantwoorde wijze door variatie in beplanting van perkjes en groenstroken, een gematigd kapbeleid, een actief aanplantbeleid en ecologisch bermbeheer. Bescherming van de biodiversiteit staat voorop.*
- c *De bakenbomen langs de Maas willen we behouden en zo nodig aanvullen.*
- d *Het stationsterrein moet de status 'natuurgebied' krijgen.*
- e *Waar dat kan komt bij vervanging zelf-dimmende straatverlichting.*
- f *We zoeken met alle partijen naar een betere manier om kerstbomen te verwerken.*

3 Op weg naar klimaatneutraal

- a *We stimuleren het gebruik van openbaar vervoer en de fiets.*
- b *Bij nieuwbouw en renovatie worden NOM-woningen (Nul-Op-de Meter) de standaard.*
- c *Particulieren, bedrijven en woningcorporatie worden gestimuleerd hun woningen en gebouwen zoveel mogelijk te verduurzamen.*
- d *De gemeente geeft het voorbeeld in het energieneutraal maken door alternatieve energiebronnen (zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen) en energiebesparende alternatieven zoals: aanschaf van (elektrische) fietsen of hybride resp. 100%-elektrische voertuigen bij vervanging van het wagenpark.*
- e *Meer bekendheid geven aan provinciale regeling over de [lening Duurzaam Thuis en het gratis energieprestatieadvies](#).*

6 - Toerisme en recreatie

We hebben het geluk van een mooie natuur die zich op velerlei wijzen manifesteert: bos, heide, struinpaden langs de Maas, weide en water. Het gebied nodigt uit tot wandelen, hardlopen, fietsen, mountainbiken en allerlei watersporten. We genieten hier allen van en nodigen anderen uit hier ook te komen genieten. Toerisme speelt een grote rol in de lokale economie. We willen het toerisme in onze gemeente bevorderen en kwalitatief op een hoger niveau brengen.

Bewoners en ondernemers hebben hierin een gemeenschappelijk belang. Dit krijgt bijvoorbeeld vorm in Proef Plasmolen/Masterplan Plasmolen. Gezamenlijk komen inwoners en ondernemers tot een breed gedragen resultaat met respect voor elkaars belangen.

We steunen ondernemers die zich met respect voor mens en omgeving hier willen vestigen.

Als **PvdA Lokaal Sociaal** binnen onze gemeente willen we dit faciliteren door goede voorzieningen in de vorm van infrastructuur, in combinatie met bewegwijzering (wandel- en fietsknooppunten) en parkeerruimte.

Waar maakt **PvdA Lokaal Sociaal** zich specifiek sterk voor?

Een aantrekkelijke gemeente om te verblijven:

- a Met een Maasboulevard waarin de Maaskade en de oude veerstoep in Mook worden opgenomen.*
- b Dijken langs de Maas aantrekkelijk maken voor wandelaars.*
- c De veerpont bij Middelaar moet in de vaart blijven. De vindbaarheid van de pont voor bezoekers vergroten. Een toeristisch rondje 'Brug en Pont' ontwikkelen.*
- d Bloemrijke wegbermen geven onze kernen een mooiere uitstraling.*
- e Meer bankjes voor toeristen en inwoners.*
- f Burgemeester Sengersweg inrichten als toeristisch fietspad en als korte fietsverbinding van de Bisselt en Groesbeek naar station Mook-Molenhoek.*
- g Een kiosk bij het station voor toeristische informatie en bijvoorbeeld ov-fietsen.*
- h Ook een lichtkrant aan het begin van Molenhoek en Middelaar zoals in het centrum van Mook.*
- i Allerlei wandel-, fiets- en mountainbikeroutes bundelen in een app die voor iedereen toegankelijk is.*

7 - Gezonde financiën, redelijke belastingen

De financiële situatie van de gemeente dient op orde te zijn: een sluitende begroting en een goed gevuld reservepotje. Dat is een opgave, mede omdat de gemeente steeds meer taken toebedeeld krijgt in het kader van decentralisatie, met name binnen het sociaal domein.

PvdA Lokaal Sociaal wil het voorzieningenniveau en de leefbaarheid in de gemeente op peil houden of verbeteren daar waar het kan of nodig is. Dat is alleen mogelijk door budgetten vrij te maken of te verwerven. We beijveren ons ervoor dat de herverdeling uit het gemeentefonds niet incidenteel maar structureel positief voor onze gemeente uitpakt.

Waar maakt **PvdA Lokaal Sociaal** zich specifiek sterk voor?

Een financieel gezonde gemeente die

- a de belastingdruk bij de burgers beperkt;*
- b bestaande voorzieningen voor welzijn en leefbaarheid in de kernen wil behouden;*
- c gezinnen/inwoners onder het bestaansminimum ondersteunt (o.a. door kwijtschelding gemeentelijke heffingen, aanbieden collectieve ziektekostenverzekering, ontsluiten mogelijkheden Stichting Leergeld);*

- d gemeentelijke taken alleen uitbesteed als marktpartijen het werk beter en goedkoper kunnen uitvoeren en waarbij de gemeenteraad toestemming moet geven;*
- e deskundige burgers betreft en 'Right to Challenge' hanteert: (georganiseerde) bewoners nemen taken van gemeenten over als zij denken dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan;*
- f lokale ondernemers actief uitnodigt om werkzaamheden voor de gemeente te verrichten;*
- g toeristenbelasting heft op basis van het aantal overnachtingen in het wettelijk verplichte nachtregister, waarbij de opbrengst ten goede komt aan de hele gemeente.*

8 - Genieten van kunst, cultuur en monumenten

In onze gemeente spelen kunst en cultuur een belangrijke rol; er zijn veel initiatieven. Zo hebben we de Kunstkolonie Plasmolen die jaarlijks een open atelier organiseert. De Stichting Jacques van Mourik die de nalatenschap van verschillende Plasmolense kunstenaars beheert en inmiddels ook tentoonstellingen organiseert in KunstLokaalMook. Er zijn diverse actieve muziekverenigingen, zoals harmonie Erica, de Muziekvereniging Middelaar, de drum- en showband, waar ook muziekonderwijs aan onze jeugd wordt verzorgd. We kennen diverse koren w.o. de Cantantes en de Broederschap van de Sangers en Con Amore. De Stichting Kamermuziek Mook en Middelaar organiseert concerten met musici van wereldklasse. Het Huys te Mook schenkt op verschillende manieren aandacht aan de Slag op de Mookerheide. Mook heeft zijn Cultureel Café en Molenhoek het CAM. Vorig jaar is het Erfgoedplatform opgericht waarin diverse organisaties samenwerken om het culturele klimaat in de gemeente te bewaken en te verbeteren. Monumenten zijn van belang voor de eigenheid van de dorpen en de karakteristieke uitstraling van onze gemeente. Beelden en monumenten verfraaien de openbare ruimte en weerspiegelen de historie van onze gemeente. En zijn er zeker nog initiatieven die we niet genoemd hebben.

Al deze zaken laten ons genieten. Ze stimuleren het leefgenot van de inwoners en bovendien trekken ze toerisme aan.

Waar maakt PvdA Lokaal Sociaal zich specifiek sterk voor?

1 We ondersteunen initiatieven

- a We stellen een jaarlijkse kunst- en cultuurprijs in om uit te reiken aan personen en/of instellingen die zich verdienstelijk maken voor kunst en cultuur in onze gemeente.*
- b Kinderen in het basisonderwijs maken kennis met (lokale) kunst en cultuur.*
- c We waarderen muziekverenigingen, koren en kunstenaarsateliers en muziekonderwijs aan jeugdigen en willen deze ook ondersteunen; subsidies voor culturele instellingen en activiteiten blijven behouden.*

2 We koesteren de interesse in onze omgeving

- a *Straatnaambordjes van straten genoemd naar historische figuren krijgen een toelichting. Het project van het Erfgoedplatform op Maasburen ondersteunt hierbij.*
- b *We willen de gemeentelijke monumentenlijst actualiseren en een aantal nieuwe monumenten toevoegen. We bepleiten de installatie van een monumentencommissie.*
- c *We willen meer kunst en zichtbare cultuurhistorie in de openbare ruimte.*
- d *We zien graag de beeldtentoonstelling aan de Maas en de kunstmarkt terugkomen op de cultuurkalender.*
- e *We bepleiten aandacht voor de archeologische waarden in onze gemeente en onderzoek daarnaar.*
- f *We zien graag dat er een straat vernoemd wordt naar burgemeester [Hendrik Gerard Hubert \(Bèr\) de Mulder](#), burgemeester van Mook en Middelaar van 1946 tot 1953. Hij heeft een belangrijke rol gespeeld in de naoorlogse ontwikkeling van de gemeente.*

9 - Bestuur, openbare orde en veiligheid

Burgers en gemeente in samenwerking

Er is veel kennis, kunde en organisatietalent bij onze inwoners. Het gemeentelijk apparaat mag hier meer oog voor hebben en zou er meer gebruik van mogen maken. Op die wijze vergroot ze betrokkenheid en draagvlak van eenieder, jong en oud. We zien de dorpsraden, maatschappelijke organisaties en verenigingen als een belangrijke partners.

Als kleine gemeente is het van belang samen te werken met omliggende gemeentes en zo mogelijk gebruik te maken van de daar aanwezige kennis en ervaring.

We streven naar een veilige omgeving, waarin kinderen beschermd opgroeien, jongeren zich ontwikkelen tot eerbare burgers, gezinnen veilig wonen en ouderen prettig oud worden. In een samenleving maken we samen regels om dat te realiseren. Hierbij streven we naar verantwoordelijkheid en vrijheid voor het individu, gericht op wat we in de democratische samenleving willen realiseren. Regels die echt nodig zijn, moeten gehandhaafd worden. Onnodige regels moeten we afschaffen.

Die verantwoordelijkheid geldt ook voor de gemeente. Zij is dienstbaar aan de inwoners en niet andersom. Vanuit **PvdA Lokaal Sociaal** bewaken we de integriteit door openheid, helderheid en duidelijkheid te geven en te vragen. Zo willen we bij tijd en wijle de mening van de inwoners horen via goed opgezette peilingen.

Communicatie en informatie

Inwoners moeten zich kunnen informeren over wat er in de gemeente en de gemeenteraad speelt. De gemeentelijke communicatie kan wel beter vinden wij. We hebben geleerd uit het recente verleden. Een veelvuldig ondertekende petitie en een enquête gaven geen aanleiding om de inwoners over de besluiten op de hoogte te brengen. Dat mag niet meer voorkomen.

De gemeente heeft de plicht inwoners tijdig, veelvuldig en via meerdere kanalen, op de hoogte brengen en te houden van wat er in de gemeente speelt, welke gezichtspunten er zijn en welke besluiten worden genomen.

Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de gemeentelijke website, Ter Sprake en Maasburen, alsook sociale media.

De dienstverlening vanuit de gemeente dient efficiënt, effectief en dicht bij de burger te zijn. Digitalisering speelt hierin een belangrijke rol en/of ondersteuning op maat voor degenen die dat nodig hebben.

Onze raadsleden zijn volksvertegenwoordigers. Zij leggen standpunten en besluiten regelmatig aan kiezers en belangstellenden uit via de plaatselijke pers en de huis-aan-huis verspreide flyers/folders, op bijeenkomsten en via sociale media. Wij zijn niet bang om risico's te nemen. Bij ons ligt de nadruk op wat er wel goed gaat. En dat is vaak verrassend veel. Niet alleen van fouten kun je leren, maar vooral ook van successen.

Waar maakt PvdA Lokaal Sociaal zich specifiek sterk voor?

1 Betrokken inwoners

- a *Inwoners worden bij plannen betrokken. De gemeente luistert naar inspraak en tegenspraak. Communicatie en participatie zijn daarbij voorwaarden.*
- b *We maken gebruik van kennis, kunde en organisatietalent van onze inwoners.*
- c *Nieuwe inwoners heten we warm welkom. Ze krijgen een welkomstpakket, zo mogelijk in combinatie met een excursie/wandeling in de omgeving en een uitnodiging om de raad te bezoeken. Speciale aandacht is er daarbij voor statushouders.*
- d *Er komt een burgerschapsdag voor groep 8 en aparte themabijeenkomsten over de lokale democratie voor jongeren.*
- e *Burgerinitiatieven worden actief gehoord. De gemeente verstrekt Vonkjes om initiatieven ook te kunnen realiseren.*

2 Dienstbare gemeente

- a *De gemeente is bereikbaar; ambtenaren trekken ook de dorpen in.*
- b *De gemeentelijke dienstverlening is vriendelijk en staat dicht bij de burger.*
- c *De dienstverlening is efficiënt en effectief ingericht. Afhandeling en beantwoording van brieven en mails dient alert en adequaat te verlopen.*
- d *Er heerst een Bestuurscultuur die Betrouwbaarheid, Dichtbijheid, Betrokkenheid en Rechtvaardigheid uitstraalt.*

10 Kandidatenlijst PvdA Lokaal Sociaal Mook en Middelaar

	1	Ton Broekmans	MOOK		2	Frank Dillerop	MOOK
	3	Everhard Scheltinga	MIDDELAAR		4	Marjolein Pieks	MOOK
	5	Katja Heeren- Hellenbrand	MOOK		6	Jacqueline Konings	MOLENHOEK
	7	Piet Heisen	MOOK		8	Nico van Kessel	MOOK
	9	Ignas Jansen	MOLENHOEK		10	Els Dillerop- Lucassen	MOOK
	11	Corina Pelgrim	MOOK		12	Gonda van der Zwaag	PLASMOLEN
	13	Roul Zillessen	MOLENHOEK		14	Lee Tonnaer	MOOK
	15	Theo van Brunschot	PLASMOLEN		16	Gerie van der Land- Zijderveld	PLASMOLEN
	17	Joke Tonnaer- Steenbakkers	MOOK		18	Marija Ginsel- Heijmans	MOOK

Bijlagen bij Verkiezingsprogramma PvdA Lokaal Sociaal

Verantwoording

In deze bijlage vindt u enkele bijdragen van maatschappelijk betrokken organisaties en individuele personen die voor ons dienen als een soort onderlegger bij het vaststellen van ons partijprogramma. De bijdragen dienen ook ter visievorming en ter informatie over actuele thema's en onderwerpen. De schrijvers hebben hun stuk geschreven op uitnodiging van de Permanente Campagne Commissie. Meerdere organisaties en privépersonen hebben wij hiervoor benaderd maar niet iedereen had tijd, energie of motivatie om een bijdrage in te sturen. Wij voelen ons vrij om ook na publicatie van ons verkiezingsprogramma mensen te benaderen om een onafhankelijke bijdrage aan onze "onderlegger" te leveren.

Namens de Permanente Campagne Commissie,

Ton Broekmans

B-1 Belangrijke thema's voor de dorpsraad Middelaar en Plasmolen

Jan Simons

- Bestuur, Openbare orde en veiligheid
- Samenwerking (*zelfstandig blijven of samengaan en wat merken de inwoners hiervan*)
- Sociaal Domein. Gemeenschap en zorg (*burgerparticipatie houdt op bij het burgerpanel*)
- Onderwijs, Sport. Jeugd (*verenigingen kunnen zichzelf bedruipen*)
- Wonen (*bijdragen aan de leefbaarheid, diversiteit: statushouders, gezinnen aanzicht in de gemeente*)
- Werken. Inkomen. Lokale economie (*koop de boeren uit dan is er ruimte voor .....*)
- Verkeer. Milieu. Duurzaamheid (*bromsnor terug? energie, niet in onze achtertuin*)
- Toerisme en recreatie (bijdragen aan de leefbaarheid, Leisureland en andere de vrije hand?)
- Financiën. Belastingen (*voor een dubbeltje op de eerste rang*)

Voor al deze thema geldt dat ze bij moeten dragen aan de leefbaarheid van de kernen Middelaar en Plasmolen.

B-2 Burgerparticipatie en onze gemeente

Jacqueline Konings

Burgerparticipatie: ook onze gemeente hanteert dit begrip regelmatig. Maar wat is dat eigenlijk, burgerparticipatie? Waarom horen we daar tegenwoordig vaker over? Wat betekent dit voor de relatie burgers-politiek? En zijn er verbetermogelijkheden?

Hieronder zoeken we antwoorden op deze vragen. Eén opmerking vooraf: burgerparticipatie kent vele gedaanten. Dé burgerparticipatie bestaat niet. Maar met enige goede wil van beide kanten, burgers en politiek, zal het altijd lukken om een passende vorm te vinden voor betrokkenheid bij wat er in onze gemeente speelt.

Wat is burgerparticipatie?

Bij burgerparticipatie gaat het om het betrekken van en de betrokkenheid van burgers bij overheidsbeleid. Maar ook om het inspelen op ideeën en denkkraft van inwoners door burgerinitiatieven te faciliteren. De twee partijen, burgers en overheid, zijn dus beide aan zet.

Burgerparticipatie – een nieuw fenomeen?

Nee, dat is het niet. Sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw zijn drie fasen te onderscheiden in burgerparticipatie. In het begin lag het initiatief bij de overheid. De burger wordt betrokken als belanghebbende, hij heeft recht op inspraak.

In de daaropvolgende fase zijn overheid en burger beide actief. Burgers krijgen invloed via interactieve besluitvorming. De burger denkt en praat mee.

In de huidige fase gaat het initiatief vaak van de burger uit. Hij komt met ideeën, wensen en voorstellen. De overheid biedt daar ruimte voor, denkt actief mee en faciliteert.

Mondige burgers, zoekende overheid

Eén keer in de vier jaar kunnen burgers hun stem uitbrengen, dat is hun democratisch recht. Op wat er vervolgens met die stem gebeurt blijft vaak verborgen achter coalitieonderhandelingen en een programma. En is één keer in de vier jaar niet erg weinig om mee te denken en invloed uit te oefenen? In onze complexe samenleving doen zich voortdurend kwesties voor die om aandacht vragen en goed bestuur vergen. Mensen maken zich druk om hun leefomgeving, om overlast bijvoorbeeld. Ze zetten zich in voor een nieuwe speelvoorziening of richten zelf een energiecoöperatie op. Of ze vinden iets van wat de gemeente wil zoals een passende afvalverwerking. Of ze willen dat hun wensen gehoord worden zoals ouderen over geschikte huisvesting.

De overheid, ook onze gemeente, juicht initiatieven van burgers toe. Dat staat onder meer in de Notitie Burgerparticipatie van 2016. Maar het is voor de gemeente ook zoeken naar hoe om te gaan met mondige burgers, met initiatieven die niet meteen passen in al bestaande plannen.

Burgers en overheid: ingrediënten voor verbeteren van het partnerschap

Kan het beter? Zijn er ingrediënten te bedenken voor een optimaal samenspel? Zodat burgers en gemeente zich partner weten in het werken aan een fijne leefomgeving met waardering voor ieders inbreng? Ja die zijn er volgens mij.

Allereerst: een zo optimaal mogelijke communicatie vanuit de gemeente.

Gemeente: informeer burgers in een zo vroeg mogelijk stadium over plannen, ook al zijn die nog niet concreet of uitgewerkt. Laat zien wat er speelt, welke stappen er nodig zijn om verder te komen en bericht daar – ook tussentijds – over. Gebruik verschillende communicatiemiddelen naast Ter Sprake, de rubriek in het Gemeentenieuws.

Gemeente: maak gebruik van talenten binnen Mook en Middelaar. Nodig mensen uit om hun expertise in te brengen. Vorm denktanks, breng ambtenaren en burgers samen.

Gemeente: waardeer inbreng van burgers, wees blij met wensen die op het gemeentehuis worden aangeboden, benut de creativiteit. De gemeente kan het immers niet alleen. En de gemeente, zijn we dat niet allemaal?

Gemeente: wees zelf ook creatief in het betrekken van burgers. Denk na over een burgerberaad of een burgerpanel, houd tussentijdse peilingen over belangrijke onderwerpen, stel een kinderraad in, denk na over hoe we die speciale gemeente in de kop van Limburg kunnen worden, toon ambitie, toon lef.

Als de gemeente het niet alleen kan, zijn ook de burgers aan zet.

Inwoners van Mook en Middelaar: doe mee, laat van je horen, participeer. Dat kan bijvoorbeeld via dorps- of wijkraden, in actiegroepen, in panels, op avonden over energieprojecten of nieuwbouwinitiatieven.

Inwoners: laat je talenten en expertise spreken, deel ze, met anderen maar ook met de gemeente. Onze gemeente is gebaat bij jou, bij kennis en creativiteit, bij jouw bereidheid om mee te denken en te praten.

Inwoners: ben en blijf kritisch, wees de luis in de pels, laat van je horen en benut de mogelijkheden die daarvoor zijn zoals Maasburen en sociale media.

Beste mensen: het samenspel met de gemeente wordt zoveel minder leuk en productief bij alleen maar 'nuilen', bij alleen maar 'tegen zijn', bij vooral eisen in plaats van meedenken. Je hebt vast meer in huis dan dat.

Het tij mee

We hebben het tij mee. Mensen willen meedoen, onze gemeente kent al mooie voorbeelden.

En de Omgevingswet komt eraan. Met die wet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Zodat het straks bijvoorbeeld makkelijker is om bouwprojecten te starten.

Uitgangspunt daarbij is dat ideeën en wensen van inwoners en ondernemers ten grondslag liggen aan nieuwe plannen en ontwikkelingen in de omgeving. Inwoners, ondernemers en gemeente ontwerpen gezamenlijk hun leefomgeving. Het is dan ook van groot belang dat inwoners mee kunnen denken en praten over die ontwikkelingen. Burgerparticipatie is voor het eerst ingebed in een nieuwe wet. Een grote kans, ook voor de politieke partijen om dit te omarmen. Mouwen opstropen allemaal en gaan voor die kans!

B-3 Deel kapitaal en help jongeren aan woonruimte in onze gemeente

Max Windau

Alle politieke partijen uit onze gemeente wilden in 2018 dat er meer woonruimte beschikbaar kwam voor jongeren. Toch is het vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen nog steeds lastig voor jonge mensen tussen de 18 en 24 jaar om in onze gemeente geschikte woonruimte te vinden. Dat kan komen doordat jongeren weinig *kapitaal* hebben.

Geld, kennis en contacten

Het woord kapitaal is bedacht door de Franse socioloog Bourdieu. Het betekent dat je over iets beschikt, zoals geld, kennis over hoe politiek werkt of contacten met mensen met een groot netwerk.

Als je veel kapitaal hebt, heb je veel macht. Geld geeft je de macht om een huis te kopen. Als je weinig geld hebt, zoals veel jongeren, dan kun je geen huis kopen. En als je niet weet hoe de gemeentepolitiek werkt, of je hebt geen contact met politici, dan heb je niet de macht om je stem te laten horen als politici een plan bedenken waar je het niet mee eens bent.

Mensen die ouder zijn hebben vaak meer kapitaal dan jongere mensen. Zij hebben bijvoorbeeld een vaste baan en kunnen daardoor geld lenen bij de bank om een huis te kopen. Ook werken ze vaker met elkaar samen dan jongeren, bijvoorbeeld in groepen die hun mening laten horen aan politici. En mensen die al op zichzelf wonen weten hoe dat is en kunnen beter vertellen waar hun volgende woning aan moet voldoen. Jongeren kunnen vaak alleen vertellen hoe het is om bij hun ouder(s) te wonen.

Minder macht

Doordat jongeren minder kapitaal hebben, hebben ze minder macht over waar en hoe ze kunnen wonen. Stel dat de gemeenteraad huizen wil bouwen voor jongeren die eigenlijk te groot en te duur zijn. Om dat te veranderen, moet je als jongere eerst weten dat de gemeente dit van plan is. Jongeren weten dat vaak niet. En soms worden de plannen van de gemeente ook pas belangrijk in het hoofd van jongeren als ze al worden uitgevoerd. Lang niet iedere 15-jarige denkt na over waar en hoe die over vier jaar wil wonen, maar vaak duurt het wel zo lang voordat een weiland in een woonwijk is veranderd.

Als jongeren wel worden betrokken bij plannen, dan is het best ingewikkeld om de juiste weg te vinden bij de gemeente om duidelijk te maken wat je vindt. Je moet bijvoorbeeld weten hoe je je mening kunt laten horen en je moet mensen bij elkaar brengen die ook kleinere, goedkopere huizen willen. Alleen dan kun je invloed uitoefenen.

Meer kapitaal

Het is het belangrijk dat jongeren meer kapitaal krijgen, zodat ze in onze gemeente kunnen blijven wonen. Het goede nieuws is dat iedereen een beetje van zijn of haar kapitaal kan delen met jongeren. Doe bijvoorbeeld dit:

- Overweeg om woonruimte aan jongeren te verhuren of te verkopen.
- Tip een jongere als je geschikte woonruimte voorbij ziet komen.
- Benader jongeren actief en laat hen meedenken over concrete keuzes in woningbouwplannen.
- Help jongeren bij het vinden van hun weg in de gemeentepolitiek, zoek deze weg namens hen of zorg dat er iemand is die makkelijk te vinden is.
- Help jongeren om anderen te vinden die aan de slag willen met wonen en zorg dat het aantrekkelijk is om hierover mee te denken (denk: pizza, cadeaubonnen, maar ook aan laten zien dat meedenken en meepraten echt zin heeft).
- Ga al in gesprek voordat er daadwerkelijk een concrete vraag naar een huis is. Een 16-jarige is misschien nog niet bezig met het huis uit gaan, maar wil misschien drie jaar later wel op zichzelf kunnen wonen in een geschikte woning/kamer.

Lang niet iedere jongere wil in onze gemeente blijven wonen, bijvoorbeeld omdat ze ergens anders willen werken of studeren. Maar voor degenen die dat wel willen, moet die kans er zijn.

B-4 Energiecafé Mook en Middelaar: duurzaam door verbinding.

Het klimaat verandert

De temperatuur op aarde stijgt. Dit komt door de toename van broeikasgassen in de lucht. Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu. Daarom neemt Nederland - zelf en samen met andere landen - maatregelen om zich aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering en om verdere klimaatverandering te beperken.

Energietransitie

Nederland werkt aan duurzame, betrouwbare en beschikbare energie die voor iedereen betaalbaar is. In 2019 kwam 8,7% van alle gebruikte energie in Nederland uit duurzame bronnen. In 2030 moet dat minimaal 27% zijn. In 2050 moet de energievoorziening bijna helemaal duurzaam zijn. Een overgang naar een duurzame energievoorziening is van groot belang, vanwege het tegengaan van klimaatverandering. Ook spelen afnemende beschikbaarheid van fossiele brandstoffen en de afhankelijkheid van internationale energieleveranciers een rol.

Mook en Middelaar energieneutraal in 2030

Gemeente Mook en Middelaar heeft de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn. Dit betekent dat we in de gemeente evenveel energie opwekken als verbruiken. Dit is niet alleen goed voor het milieu, maar heeft ook voordelen voor haar inwoners, namelijk een gezondere leefomgeving. Dit is een grote uitdaging die inzet vraagt van iedereen: Samen sterk voor DuurzaamMM.

Energiecafé Mook en Middelaar helpt inwoners met verduurzaming

De vrijwilligers van Energiecafé Mook en Middelaar zijn ervan overtuigd dat verduurzaming een 'must' is voor een leefbare toekomst. En dat dit alleen lukt als we daar met elkaar de schouders onder zetten.

Het Energiecafé heeft als doel inwoners te stimuleren om, zowel zelf als samen, stappen te nemen in het verduurzamen van hun woning en hun leefomgeving. Het Energiecafé helpt dorpsgenoten daarbij met voorlichting en advies op maat, bijvoorbeeld met de inzet van energiecoaches, inloopspreekuren, informatiebijeenkomsten en leveranciersacties.

Samen sterk

Wij kijken goed om ons heen en houden ons op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen. Zo zijn we aangesloten bij verschillende netwerken op het gebied van duurzaamheid en werken we onder de vlag 'Samen sterk voor DuurzaamMM' onder andere samen met de gemeente Mook en Middelaar en Loket Duurzaam Wonen.

Energiecafé Mook en Middelaar is een stichting zonder winstoogmerk en maakt gebruik van enthousiaste vrijwilligers.

B-5 Kunst in de gemeente Mook en Middelaar

Gonda van der Zwaag, beeldend kunstenaar te Plasmolen

Er is een lange geschiedenis van kunst binnen onze gemeentegrenzen. Vanuit de randstad trokken begin vorige eeuw vele kunstenaars hierheen vanwege de prachtige omgeving met bossen, heuvels en heide.

Schilders, beeldhouwers en dichters vormden zich als Kunstgroep rond de schilder Jacques van Mourik en hadden een bijzondere status binnen de gemeenschap. Om de werken van deze groep kunstenaars te behouden werd in 1992 de Stichting Jacques van Mourik opgericht die er ook voor heeft gezorgd dat dit gebied is erkend door EuroArt als Kunstkolonie. Deze stichting heeft in 2019 een galerie, KunstLokaalMook, geopend in het centrum van Mook. Hierdoor kunnen kunstenaars in de omgeving hun werk tonen aan de eigen gemeenschap. Eind vorige eeuw was in Mook een aantal jaren een groepje kunstenaars actief onder de naam Kunst Kring Mook die exposities organiseerden in een ruimte in het stadhuis waar ook de VVV heeft gezeten. In die tijd heeft ook de allereerste beeldtentoonstelling in het Maaspark plaats gevonden.

Vanuit Amsterdam, waar ik de Gerrit Rietveld Academie heb doorlopen kwam ik in 1990 terecht in Katwijk aan de Maas. Echter mijn werkruimte was daar te klein en ik zocht en vond hier aan deze kant van de Maas een ruimere behuizing, de oude boswachterswoning in het Zevendal. In Cuijk had ik de beeldentuin opgericht en met de leden van de Beeldende Kunstenaars Cuijk hebben we vaak evenementen en Kunstroutes georganiseerd. Vanaf 2003 heb ik dat toen ook aan deze kant van de Maas voortgezet en atelierroutes geïnitieerd, later samen met de Stichting Jacques van Mourik. Door de contacten met deelnemende kunstenaars ben ik op het idee gekomen om ook hier een kunstenaarsvereniging op te zetten. Dit resulteerde er in dat in 2009 de Kunstgroep Kolonie Plasmolen werd opgericht. Nog steeds worden de kunstenaars die hier in de buurt wonen en werken uitgedaagd door deze lommerrijke en inspirerende omgeving.

Verder is daar het Maaspark waar ik een aantal jaren curator was van de tentoonstellingen "Beelden in het Maaspark". Dit is een initiatief van de gemeente M&M. Door de dijkverzwaring en de nieuwbouw van de kademuur is dat er even niet van gekomen. Maar gelukkig ligt dat toch "weer in het verschiet" om dit weer op te pakken. Wellicht kunnen er t.z.t. ook beelden geplaatst worden op het oude stortterrein waar nu een BMX-parcours wordt verwezenlijkt.

B-6 Spoorzone: uniek natuurgebied in Molenhoek

Bert Janssen

Secretaris natuur- en milieugroep Animo

In oktober 2020 is de startnotitie Ecozone Molenhoek verschenen. Achter deze verraderlijke titel schuilt het oude plan om verkeer vanuit Groesbeek naar de A73 in Molenhoek om te leiden via de zogenaamde 5a-variant, die het gebied achter het treinstation Mook/Molenhoek zou doorkruisen.

Na de rapporten van Grontmij (“Verkeersstudie” 30-11-1998 en “Actualisatie” februari 2006) en het onderzoek van Goudappel Coffeng (2008) wordt “Eco”zone Molenhoek alweer het vierde kostbare verkeerskundig onderzoek dat hiernaar uitgevoerd gaat worden!

Eerdere onderzoeken stelden voorop dat er hier landelijk gezien geen enkele sprake is van een verkeerskundig probleem dat opgelost zou moeten worden.

Het verleggen van de route levert geen enkel voordeel op. Ook bij de 5a-variant via spoorzone en Veldweg ondervinden bewoners van een woonwijk hinder en blijven overstekende kinderen gevaarlopen (met name bij de sportvelden). Binnen de betrokken woonwijken roeren zich inmiddels diverse actiegroepen. Al in 2006 hebben lokale en regionale natuur- en milieuorganisaties zich uitgesproken tegen deze 5a-variant.

Naast het feit dat de uitvoering van de 5a-variant kostbaar, onnodig en zelfs nutteloos is, bedreigt deze ook nog eens een gebied met grote ecologische waarde, namelijk het gebied ten oosten van het treinstation, aan de voet van het heideterrein de Heumense Schans (Natuurmonumenten).

Alle partijen in de gemeenteraad van Mook en Middelaar hebben bij de laatste gemeenteraadsverkiezing in 2018 de wil uitgesproken om de bedrijvenbestemming die nog steeds op het gebied rust, te wijzigen in bestemming natuurgebied.

Inmiddels zijn we vier jaar verder, is aan deze kiezersbelofte nog steeds niet voldaan en sterker nog, dreigt er alsnog een asfaltweg doorheen te worden getrokken!

Natuur- en milieugroep Animo zag 20 jaar geleden al het unieke karakter van dit gebied. Mede door jarenlange inspanning van Animo heeft het gebied zijn biodiversiteit weten te behouden en doen toenemen.

Momenteel staat het terrein op de “hotspot”lijst in Nederland voor zowel flora als fauna met zeldzame tot zeer zeldzame of wettelijk beschermde soorten. Hiermee heeft de gemeente een juweeltje in handen. Er zijn 1.850 soorten waargenomen waaronder 216 zeldzame tot zeer zeldzame! Vergelijking met de bijna vier keer grotere Mookerheide, 1.271 soorten waarvan 68 zeldzame tot zeer zeldzame.

De Spoorzone heeft een hoge prioriteit, dat wil zeggen dat ze zich onderscheidt door een grote rijkdom aan bijzondere soorten, de grootte van de populatie, door een hogere bedekkingsgraad van bijzondere soorten of door de zeldzaamheid van het vegetatietype (heideschraal-graslanden en droge voedselarme graslanden).

De Spoorzone wordt regelmatig bezocht door biologen/entomologen vanuit heel Nederland waaronder ook onderzoekers van de Radboud Universiteit Nijmegen. Ook gerenommeerde medewerkers van EIS/Naturalis met elk hun eigen specialisme zijn hier regelmatig in het veld aanwezig.

Onder de ruim 1.850 waargenomen soorten zijn opmerkelijk veel (gezien de zeer kleine oppervlakte van het gebied) zeldzame tot zeer zeldzame soorten zoals blauwvleugelsprinkhaan en grote bremraap.

Alleen al van de lijst van Limburgse bedreigde planten komen er hier 18 soorten voor.

Onder de reptielen zijn zandhagedis, hazelworm en gladde slang waargenomen (vallen alle drie onder strikte bescherming van de Flora- en Faunawet en van Europese regelgeving, Conventie van Bern).

Daarnaast heeft het terrein een functie als zelfstandig leefgebied en verbindende schakel tussen de reptielenpopulaties van de Mookerheide, Mookerschans, Heumense Schans, Mulderskop en Heumensoord.

De Spoorzone is als eerste prioriteit opgenomen in het Heideherstelplan (2003) tussen Nijmegen en Mook. De nauwe spoorkuil tussen spoorzone en Mulderskop onder het bruggetje van de Heumensebaan door, is een belangrijke corridor voor reptielen.

Hun leefgebied mag niet worden verstoord en de ontwikkelingsmogelijkheden van de populaties mogen niet worden belemmerd. Bij realisering van variant-5a is dat niet te vermijden.

In tegenstelling tot het gemeentebestuur van Mook en Middelaar blijkt de provincie Limburg als verantwoordelijke voor Natuur Netwerk Nederland (voormalige EHS) veel betekenis te hechten aan de belangrijke natuurwaarden op dit hieraan grenzende terrein.

Hopelijk komt de voltallige gemeenteraad ook tot inzicht en kunnen we binnenkort in de verkiezingsfolders lezen dat zij deze 5a-variant naar de prullenbak verwijzen!

 facebook.com/PvdAMook/

 pvdamookenmiddelaar@gmail.com

 kieslokaalsociaal.nl

 06 29 08 13 44